

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Венета Дойчева, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“

За дисертационния труд **„Естетически и технологични практики в сценичното осветление на европейския театър (от последната четвърт на XIX-ти до втората половина на XX-ти век)“** от **Димитър Воденичаров**, докторант в самостоятелна форма на обучение

професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, научна специалност „Приложни, изящни изкуства и дизайн“, катедра „Приложни изкуства“, АМТИИ – Пловдив, **научен ръководител проф. д-р Галина Лардева**

За присъждане на образователната и научна степен **„доктор“**

Дисертационният труд проучва важен проблем – сценичното осветление в европейския театър, като се съсредоточава върху няколко основни параметри. Първият фокус на изследването е историческата перспектива. Авторът аргументира избора на период за проучване като обвързва своето решение с изключителната значимост на процесите в края на XIX в. и последвалата реформа в европейския театър, свързана с установяването на режисурата и авторската интерпретация в сценичен план и бурното развитие на театралната практика в XX в. В тази хронологична рамка дисертацията разполага следващата научна задача – да проследи динамиката на сценичното осветление и да осмисли този театрален компонент в две паралелни перспективи – като естетическа и като технологична проблематика. Това задължава автора да успоредява вниманието и да балансира проучването между въпроси на художествената практика и на техническото оборудване.

Изследването си служи с разнообразни материали (манифести и програмни текстове на театрали, специализирани монографии, исторически проучвания, каталози на художествени изложби, справочници на сценично оборудване и осветителни уреди, разнообразен изобразителен материал – сценографски проекти, скици, фотоси др.) Това насищане с информация е повече от нужно и добре приложено, тъй като благодарение на разностранните източници панорамата на научната задача добива нюансирана и богата аргументация.

Посочената проучвателна стратегия е в основата на структурата на дисертацията. Изложението е построено в шест глави, предхождани от уводна част (която прецизно

посочва изследователската задача, целите и методите на проучването, състоянието на проблема и неговата актуалност). Логиката на тази организация следва историческата хронология на процесите в европейския театър и проследява онези явления (в теорията, практиката и технологията), които чертаят динамиката в сценичния живот на светлината. Тъй като авторът Димитър Воденичаров е и театрален практик, той допълва труда си с осми емпиричен раздел, посветен на конкретни негови авторски решения, свързани с художествени задачи на осветлението в реализирани спектакли и в идея за бъдещ спектакъл. Всичко това разширява и обогатява дисертационния труд в посока на практическата му полза и употреба, допълва го с елементи на теоретико-практическо изследване.

Независимо от тази особеност, все пак трябва отчетливо да се подчертае, че дисертацията има последователен академичен характер. Фокусирането върху отделни значими личности-реформатори-практици и личности-теоретици на театъра със специален акцент върху разбирането им за светлината в спектакъла прави зримо и четливо проследяването на промяната в мисленето и употребата на светлината. Авторът откроява практиките на натурализма и символизма като решаващи в поврата на статута на осветлението в театъра. Специално внимание е отделено на идеите за синтез в театъра и спецификите на такива фигури като А.Апия, Г.Крейг, откритията на фестивалния театър в Байройт, М. Литман, Г. Фукс, М. Райнхард, В. Гропиус, Н. Бел Гедес, А. Вайнингер. От тези страници започва проследяването не просто на нови светлинни решения, а и осмислянето на новите отношения между сцена и зрително пространство. Проследени са и авангардните идеи за синтез между светлина и звук в експериментите на Кандински, Скрябин и Шонберг. Експлозивното развитие на технологията (електричество, машини, кино, дигитално изображение) е анализирано в главите, посветени на новите медии и интегрирането им в театралната практика. Отново историческата линия води изследването, за да изгради връзка между практиката в различните „-изми“ от първата половина на ХХв. и бурните нововъведения, които ускорено навлизат в театъра след Втората световна война. В пета и шеста глава вниманието е върху постепенното трансформиране на светлината в ново „действащо лице“, т.е. в компонент на спектакъла, който придобива неподозирани възможности, не просто като ефект, а и като фактор, който премества акцентите от словото (класическия театър на интерпретацията) към визията (театъра на образа). Подробно са анализирани акциите на движението на футуризма, Баухаус, Л.Шрайер, О.Шлемер, Л.Мохой.Над,

Фр.Кислер, Е.Пискастор, Й.Свобода, Р. Уилсън. Последната глава се съсредоточава върху чисто техническите методи за опис и документиране на светлинните решения в театъра, съобразно стандартизирани международни методи и конвенции. Емпиричният (осми раздел) допълва изложението с подчертано авторска творческа гледна точка към проучваната тема и дава представа за личното виждане на Д. Воденичаров към конкретни театрални решения и употреба на светлината в съвременната практика.

Приносното значение на дисертацията е в осмислянето на светлината като театрално изразно средство в контекста на общото движение на идеи и практики в Европа. Изследването успява да очертае как и защо светлината никога не загубва основната си характеристика – да прави света видим, но и не остава на нивото на това свое предназначение, а бива осмисляна в най-разнообразни регистри на естетически задачи, присъщи на сменящите се течения, лични авторски концепции и художествени феномени. Богатият фактологичен, теоретичен и практически фон, в който се разполага дисертацията насища изложението с аргументи и примери и прави тезите на изследването ясни и обосновани.

Някои бележки към дисертационния труд могат да се отправят към съчетаването на шеста глава от изложението с цялостната организация на текста. Шеста глава („Светлината като формообразуващ компонент от визуалната организация на сценичната среда“) е вътрешно разчленена на два дяла. В началото (стр. 118-124) се излагат присъщите на светлината иманентни качества и принципните употреби и ефекти, с които тя се прилага в изобразителното изкуство и в сценичната практика. Съдържанието на тази част има роля по-скоро на избистряне на работните понятия и би могло да се разположи в началните страници на труда. Следващите страници (124-134), които също обособяват самостоятелен дял са посветени на преглед на съвременните „основни методологии в техниката на сценично осветление“ (стр.124) и на съвременните стандарти във фиксирането на означенията за светлинни източници в т.н. „паспорт“ на спектакъла. Сама по себе си полезна и ценна, тази част от труда остава смислово чужда и външна на цялото изложение. Може би по-естествено би било, ако тя присъства в страниците на приложението.

Цялото изложение, както и авторефератът са изготвени прецизно с едно малко изключение – не са посочени с пълно означение на библиография, местата на цитираните публикации по темата от автора на дисертацията.

Уверена съм, че този труд ще бъде полезен на студентите от всички театрални специалности.

Професионалната подготовка на Д. Воденичаров, придобита в НХА, преподавателският му опит (с ученици и студенти), практиката му на действащ сценограф – всичко това подкрепя с лична творческа активност неговите интереси в полето на академичното изследване. Дисертацията съчетава по ползотворен начин професионалния актив на театралния практик със задълбоченото търсене на научното мислене.

Всичко това ми дава основания да гласувам с „да“ за присъждането на образователната и научна степен „доктор“.

12.08.2018

проф. д-р Венета Дойчева